родственница императора Иоанна. В этой сложной ситуации пробудились властные амбиции цесаревны Елизаветы Петровны. В ее окружении началась подготовка к захвату власти, идеологически обоснованная завещанием Екатерины I, впоследствии нарушенным Елизаветой (по тестаменту Екатерины I право первоочередного наследования имел внук Петра Великого — герцог Голштинский Карл-Петр). Решительности заговорщикам придавали слухи о готовившейся коронации правительницы Анны, желавшей якобы в день своего рождения, 18 декабря, провозгласить себя самодержавной императрицей. Опираясь на гвардейцев и узкий круг приближенных, 25 ноября 1741 г. цесаревна Елизавета пришла к власти, низвергнув императора и правительницу. Так закончилось единственное в истории Российской империи правление младенца-императора. Судьба экс-самодержца трагична: уже в ссылке он был разлучен с родителями, находился в заточении и, в конечном счете, был убит в Шлиссельбургской крепости в 1764 г. при попытке подпоручика В. Я. Мировича его освободить [3].

Литература

1. Анисимов, Е. В. Иван VI Антонович / Е. В. Анисимов.— М.: Молодая гвардия, 2008.— 368 с.— (ЖЗЛ).

2. Сведения об Иоанне или Иване Антоновиче, правнуке царя Иоанна Алексеевича [Из рукописей Императорской С.-Петербургской публичной библиотеки] // Русская старина, 1894.— Т. 82.— № 12.— С. 82–97.— Сетевая версия И. Ремизова, 2006.— Режим доступа: http://memoirs.ru/texts/ioann_ant.htm.— Дата доступа: 20.10.2011.

3. Династия Романовых: Иван (Иоанн) Антонович Шестой Романов [Электронный ресурс] / Библиотекарь.Ру.— М., 2011.— Режим доступа: http://bibliotekar.ru/rusRomanov/29.htm.— Дата доступа: 20.10.2011.

Калекцыя тытунёвых люлек з Музея гісторыі Мінска

Курловіч-Бяляўская П. С., студ. V к. БДУ,
навук. кір. Ваганава А. М., канд. гіст. навук, дац.

У 2002–2004 гг. у Мінску праводзіўся археалагічны нагляд і выратавальныя археалагічныя раскопкі на месцы будаўніцтва шматузроўневага гаража-стаянкі з аб’ектамі грамадскага прызначэння на вул. Няміга. Кіраўніцтва работамі ажыццяўляў С. В. Тарасаў [1]. У выніку праведзеных даследаванняў была сабрана калекцыя тытунёвых люлек, якая складаецца з 63 экземпляраў (цэлых вырабаў і іх фрагментаў) [2]. Яна перададзена на захоўванне ў Музей гісторыі Мінска (камісію па яго стварэнні) у 2006 г. Яе аналіз праводзіўся аўтарам у 2011 г.

Традыцыйна ўсе тытунёвыя люлькі падзяляюцца на дзве вялікія групы — «турэцкія» і «галандскія». Першыя складаюцца з полай галоўкі (тулава) з ча-

шачкай (місачкай) для тытуню і цэўкі з гняздом для цыбука. Другія адрознівае сыравіна (высакаякасная белая гліна) і доўгі маналітны цыбук. Большасць люлек (53 фрагменты) належыць да так званых «турэцкіх». Сярод іх сустракаюцца выробленыя ў форме (самы распаўсюджаны спосаб фармоўкі) і выкананыя на ганчарным коле (3 вырабы). Фармовачная маса ўяўляе сабой чырвоную гліну (21 экземпляр), белую (19 экземпляраў) ці сумесь чырвонай і белай (13 экземпляраў). Згодна з характарам апрацоўкі паверхні вылучаюцца тэракотавыя люлькі (22 вырабы), глянцаваныя (9 вырабаў), паліваныя (12 вырабаў, з іх 9 пакрыты рознага кшталту зялёнай палівай, 2 — рудой і 1 — карычневай), дымленыя (3 вырабы), пафарбаваныя ў чырвоны колер (6 экземпляраў) і адна люлька, ангабаваная белай глінай па чырвонай. Сустракаюцца люлькі неарнаментаваныя, а таксама з разнастайным аздабленнем, як правіла, нанесеным пры дапамозе тэхнікі штампоўкі. Таксама ў адзначанай калекцыі прысутнічаюць дзве тытунёвыя люлькі незвычайнай формы: адна з іх у выглядзе чаравічка, а другая — жаночай галавы.

Найбольшую цікавасць выклікае частка калекцыі, якая складаецца з 11 экземпляраў «турэцкіх» люлек. Усе яны былі знойдзены ў яме № 2, што ўяўляла сабой рэшткі калодзежа [1, с. 5]. Гэтыя люлькі выраблены ў двухчастковай форме з сумесі чырвонай і белай гліны. Марфалагічна такія вырабы нагадваюць шырока распаўсюджаны тып люлек, які сустракаецца і ў гэтай калекцыі, і на іншых помніках, такіх як Віцебск [3, с. 53–55], Масква [4, с. 56–57], гарады Палтаўшчыны [5, с. 36–38] і г. д. Іх паверхня звычайна глянцаваная. Характэрны штампаваны арнамент (гірлянды кветачак, ялінкі, адбіткі, нанесеныя пунсонам). Гэтыя люлькі маюць прамое венца, доўгую вертыкальную шыйку, пакатае плечыка і акруглае донца. Сярод дадатковых элементаў марфалогіі вылучаюцца кіль і валік па краі цэўкі. Сустракаюцца вырабы са светлай гліны, сярод іх фарбаваныя ў чырвоны колер ці чырвонаглянцаваныя. Такія тытунёвыя люлькі звычайна маюць клеймы на цэўцы. Цікава, што, па матэрыялах Масквы, гэтыя клеймы імітуюць арабскія [4, с. 57].

Экземпляры з калекцыі Музея гісторыі Мінска, якія нас цікавяць, датуюцца XVIII ст., таму што разам з імі была знойдзена манета XVIII ст. [1, с. 57] і памадная банка [1, с. 52]. Гэтыя люлькі з’яўляюцца бракаванымі вырабамі, якія былі адсеяны адразу пасля фармоўкі і абпалу. Гэта доказ таго, што паленне тытуню ў Мінску ў адзначаны час было распаўсюджана настолькі, што вытворчасць уласных тытунёвых люлек тут стала неабходнай. Яшчэ адным пацверджаннем гэтага маглі быць знаходкі формаў, у якіх ствараліся люлькі. Але гэта катэгорыя вырабаў нешматлікая паўсюдна [5, с. 58], што цалкам дазваляе меркаваць аб тым, што яны маглі быць драўлянымі. Улічваючы нетрываласць дрэва як матэрыялу, можна з вялікай доляй верагоднасці зазначаць, што яны не захаваліся. Цікава, што ўсе згаданыя вырабы маюць аднолькавую выяву ў выглядзе завітка каля края цэўкі. Яна можа з’яўляцца кляймом.

Аналагічныя бракаваныя вырабы былі знойдзены В. М. Ляўко пры раскопках Віцебска [3, с. 54].

У адзначаную калекцыю таксама ўваходзіць 10 экземпляраў «галандскіх» тытунёвых люлек. Аднак з іх толькі два вырабы ўяўляюць сабой знаходкі галовак, астатнія — фрагменты цыбукоў, што не паддаюцца інтэрпрэтацыі.

Такім чынам, пасля агляду тытунёвых люлек з калекцыі Музея гісторыі Мінска можна зрабіць выснову, што паленне тытуню з'явілася ў горадзе ў XVII ст., а ў XVIII ст. пашырылася настолькі, што стала запатрабаванай уласная вытворчасць люлек. Таксама ў Мінску ёсць вырабы з выкарыстаннем усіх тагачасных тэхналагічных прыёмаў, імпарт з Захаду і Усходу.

Літаратура

1. Тарасаў, С. В. Справаздача аб археалагічных раскопках і археалагічным наглядзе ў г. Мінску на аб'екце "Шматузроўневая гараж-стаянка з аб'ектамі грамадстка-ганлёвага прызначэння на вул. Няміга ў Мінску" ў 2002–2004 гг. Адз. зах. 2363, 2006 / Архіў Інстытута гісторыі НАН Беларусі.

2. Калекцыя С. В. Тарасава з раскопак Мінска ў 2002–2003 гг. / Музей гісторыі Мінска.

3. Левко, О. Н. Средневековое гончарство северо-восточной Белоруссии / О. Н. Левко.— Мінск: Навука і тэхніка, 1992.— 63 с.

4. Розенфельдт, Р. Л. Московское керамическое производство XII–XVIII вв. / Р. Л. Розенфельдт; под общ. ред. Б. А. Рыбакова // Археология СССР. Свод археологических источников.— М.: Наука, 1968.— 124 с.

5. Люлька в історії та гончарстві України: у 2 кн.— Опішне: Українське Народознавство, 2008.— Кн. 1: Глиняні люльки XVII–XVIII століть (за матеріалами Полтавщини) / О. Коваленко.— 2008.— 144 с.

Проблема культурной интеграции иммигрантов на примере Франции

Лагун В. А. II к. БГУ,
науч. рук. Вашкевич А. Е., канд. юр. наук, доц.

Франция традиционно считается самой привлекательной страной для иммигрантов. Последние рассматривались не только в качестве дешевой и нетребовательной рабочей силы, необходимой для нормального функционирования общества, но также являлись частичным решением демографической проблемы, связанной со старением населения. Иностранцы, прибывающие в страну преимущественно из Европы (по данным на 1968 год — 76,4%, из Азии и Африки — 22,5%) [1], достаточно легко устраивались на работу. Некоторые из них потом возвращались на родину, другие оставались во Франции, чтобы влиться в жизнь государства, став полноправными гражданами.

Массовая иммиграция стала проблемой в результате мирового экономического кризиса 1973–1975гг., который вызвал стагнацию и рост безработицы,